

Savaş ve Strateji

28 Nisan 2014

<http://www.ulusalkanal.com.tr/savas-ve-strateji--makale,2411.html>,

Doç. Dr. Sait Yılmaz

Giriş

Büyük keşifler sonucunda bütün dünyaya yayılan ülkeler arası rekabet, 15. yüzyılda coğrafi temellere dayanan ittifak arayışlarına yol açmıştı. Politika, ancak 17. yüzyılın sonlarına doğru modern coğrafyanın kapsadığı unsurlara dayanmaya başladı. 'Doğal Sınırlar Tezi' ile Kardinal Richelieu (1585-1642), 'Hayat Sahası Tezi' ile Friedrich List; politika ile coğrafyayı birbirine bağlayan anlayışı ortaya koydular. "Jeopolitik" kavramı, 19. yüzyılda İsveçli siyaset bilimcisi Rudolf Kjellen tarafından diplomasi ile askerliğin ilişkilerini açıklamak için icat edildi. Realist düşünürler, 300 yıldan beri, coğrafya içinde zengin kaynaklara ulaşmaya yönelik stratejiler peşine düşmüşlerdir. Jeopolitik alanında Batı literatürüne hâkim olan dört ülkede, aşağı yukarı aynı zamanda dört ekolü temsil eden dört şahsiyet ortaya çıktı. Bunlar 19. yüzyılın sonları ve 20. yüzyılın başlarında Avrupa ekolünden Alman Friedrich Ratzel (1844-1904), Fransız Vidal de La Blanche (1845-1918), İngiliz Sir Halford Mackinder (1861-1947) ile Amerika'lı Amiral Alfred Thayer Mahan (1841-1914) idi. Ratzel; hayat sahası, Blanche; coğrafyanın tehditler yerine fırsatlar sağladığı, MacKinder; kara hâkimiyet teorisi, Mahan ise deniz hakimiyet teorisi ile tanındılar. Her birinin eğilimleri çok belirgin bir şekilde ulusal özellikleri ve ülkelerinin entelektüel eğilimi ile uyuşmaktaydı. Amerikan jeopolitik ekolünün gelişmesi Yale Üniversitesi'nden Nicolas Spykman (1893-1943) ile başlar. Spykman, yaptığı dünya coğrafyası değerlendirmesi ile 'Kenar Kuşak Teorisi (Rimland)'ni ortaya koymuştur.

Birinci Dünya Savaşı'ndan sonra Fransızlar zırhlı birliklerdeki gelişmeleri ve kullanma prensiplerini tespititte, modası geçmiş fikirlerle yola çıktıklarından, modern teknik ve araçlar ile bunların imkân kabiliyetlerini hesaba katmakta başarılı olamadılar. Buna karşın İkinci Dünya Savaşı'nda Almanlar zırhlı birliğin sürat, hareket kabiliyeti ve vurucu gücünü çok iyi değerlendirdiler ve onu kesin sonuç unsuru olarak kullandılar. Ancak İkinci Dünya Savaşı ile birlikte, süvarinin yerini daha büyük ölçüde ve kitle halinde tank almıştır. 20. yüzyılın başından İkinci Dünya Savaşı'na kadar olan dönemde Batılı ordular ortak bir stratejik vizyon geliştirmişti; savaş alanında zayıfa karşı kuvvetli güçlerle angaje olmak. Savaş stratejileri esas itibarı ile İkinci Dünya Savaşı'nda gelişti. Bu dönemde, dünya çapında strateji geliştirme ihtiyacı ortaya çıktı. İkinci Dünya Savaşı esnasında hava kuvvetleri deniz silahlarının yapacaklarını zaten sağladıklarından ana gemiler taşıyıcı gemiler ile değiştirildi. Savaş gemileri daha

geniş denizlerde üstünlük sağlayacak özellikler aramaya başladı. Nükleer silah kullanmanın kazanmanın olmayacağı düşüncesi meydana konvansiyonel seçenekler ile gerilla ve terör faaliyetlerine bırakmaya başladı. ABD'nin güvenlik stratejisinin oluşumunda benimsediği Kenar Kuşak ve Deniz Hâkimiyet Teorileri günümüze kadar etkinliğini devam ettirmişlerdir. 21. Yüzyılın liderleri strateji ile küresel coğrafya arasında bağlantı kuracak daha iyi temeller ihtiyacındadır. Bu makalede, savaş ve strateji arasındaki ilişkinin yaşamakta olduğu son gelişmeleri sorgulayacağız.

2014'de ABD ordusu ve Ortadoğu...

ABD'nin hazırlamakta olduğu geleceğin ordusu ile ilgili çalışmalara bütçe sıkıntısı önemli darbeler vurmaya devam ediyor. Savunma Bakanı Mart 2014'de 2015 için öngörülen Sahil Muharebe Gemileri'nde (LCS) indirimi gitti ve deniz kuvvetlerinden firkateynlerle uyumlu daha küçük gemiler önermesini istedi. ABD'nin başta Afganistan ve Pakistan olmak üzere ilan edilmemiş savaşında en önemli güç çarpanı, insansız hava araçları (drone) olmaya devam ediyor. Bu saldırılar Yemen ve Somali'de de yapılmakta, yeni gizli üsler edinilmektedir. 2009'da ABD silahlı kuvvetlerinde ilk nesil havada 7.000 ve karada ise 10.000 drone vardı. T Ford ve Wright Flyers gibi yeni modelleri gelmektedir. Predator ve Reaper sistemleri silahlı hale getirilirken, drone'lar küçülmekte ve şekilleri değişmektedir. Yeni tip robotlardan gelecekte patlayıcıları bulma ve yok etme, istihbarat-gözetleme-keşif ve silah olarak istifade edilecektir. Hesaplamalara göre Irak Savaşı her Amerikan vatandaşı için 10.500 dolara mal oldu. Afganistan harekatinde ise her ölü ele geçen El Kaide üyesi için 1.3 milyar dolar harcandı. Savunma bütçesini kısımaya çalışan ABD, bir yandan da güvenlik ortamının belirsizliğinden endişe ediyor. Tam Asya-Pasifik'e gitmeye hazırlanılırken, Rus tehdidi gündeme oturdu. Hâlbuki ordunun insan sayısını azaltmak için bir seferde ancak bir büyük savaş yapabilme ölçeği getirilmişti. Irak ve Afganistan'a iyi donatılmamış, eğitimi zayıf, iyi hazırlanmamış bir konseptte sahip bir ordu ile gidildiği eleştirisi yapılıyor. Bugünlerde en çok söylenen ifade; "daha küçük ama daha etkili silahlı kuvvetler". ABD'nin yeni konsept ve doktrinler ile bunlara uygun silah ve kabiliyetlere ihtiyacı var. Bu nedenle aşağıdaki kabiliyetlere odaklanılması düşünülmektedir;

- Denizaltı savaş üstünlüğünün sürdürülmesi,
- Nakliye uçaklarının menzil ve kabiliyetlerinin geliştirilmesi,
- Uzun menzilli bombardıman uçaklarına önem verilmesi,
- Uzay hâkimiyetinin korunması,
- Doğru mühimmat tipinin üretimi,
- Geleceğin üstünlük sağlayacak teknolojilerine yatırım yapılması (Bu tür teknolojiye aday olarak robotlar, yönlendirilmiş enerji silahları, yeni nesil radar, elektromanyetik ve hipersonik silahlar gösterilmektedir.)

ABD'nin Ortadoğu'dan Asya-Pasifik'e stratejik ağırlığını kaydıracak bu coğrafyayı terk ettiği değil, işleri daha ucuz ve vekilli savaşlara yönelik senaryolar ile halledeceği anlamına geliyor. ABD Körfez ülkelerinin bir koalisyon oluşturarak kendisinin de buna katılması ile Asya-Pasifik'e benzer bir ittifak zincir kurmak istiyor. Bunun ilk adımı 2006 yılında Manama'da konuşlu 5. Filonun Pakistan ile Birleşik Deniz Görev Kuvveti oluşturarak kendine Aden ve Umman Körfezleri ile Arap Yarımadası, Kızıl Deniz ve Hint Okyanusu'nda güvenlik sağlama görevi vermesi ile atıldı. Bahreyn, BAE, Kuveyt ve Türkiye de bu koalisyona katılarak meşruiyete yardım ettiler. BAE ve Bahreyn, ABD'yi kırmayarak Afganistan'a küçük te olsa kuvvet gönderdiler. ABD bölgedeki alt yapıyı koruma gerekçesi ile son yıllarda BAE ve Kuveyt arasında patriot sistemleri de kurmaktadır. Bütün bunların sebebi tabii ki hem İran öcüsüne hazırlık hem de kendi silah depolarını boşaltırken petrolü bedavaya getirmektir. Taarruz helikopterleri, Typhoon'lar, füze savunma sistemleri, savaş gemileri, ulaştırma uçakları, tanker

uçakları, silahlı araçlar, komuta ve kontrol vasıtaları, İSTAR vasıtalar ve diğer araç ve teçhizatın oluşan çoğu demode geniş bir satış listesi Körfez dolarlarını beklemektedir. Suudileri soyan ABD'den arta kalan pazarda Fransa da pay edinmeye çalışmaktadır. Hollande, Türkiye de dâhil bölgeye yaptığı onca ziyarete rağmen eli boş döndü.

ABD'nin askeri hedefi, Hürmüz Boğazı'nı gerektiğinde İran'a kapatmaktır. Ancak Yemen ve Suriye'deki olaylardan sonra stratejik dikkat İran'dan tekrar El Kaide'ye kaydı. Irak, El Kaide için yeni bir terör dalgasına açık hale geldi. Yemen bölgenin en fakir ülkesi ve altı ülkeli Körfez İşbirliği Konseyi'ne girme hayalindedir. Kuzeyde Şii Houthi kabilesi ile devam eden savaşlara Suudi Arabistan da katılmaktadır. Kritik kaynakların bulunduğu güneyde ise ayrılıkçılara El Kaide de destek vermektedir. Bu ülkede demokratik ve ekonomik reformlar Batılıların umrunda değildir. Obama yönetiminin İran ve terörizm ile ilgili el altından pazarlıklar yaptığı inancı ve otoriter rejimleri göz ardı etmesi bölgedeki olumsuz imajını takviye etmektedir. Obama'nın ilk döneminde Savunma Bakanı Bob Gates ve Ulusal Güvenlik Danışmanları Susan Rice ve Samantha Power, askeri müdahale taraftarları idi ve Amerika'nın çıkarı olmadığı halde Libya'ya müdahaleye Obama'yı ikna etmişlerdi. Gates, Pentagon'a Ulusal Güvenlik Konseyi'ne askeri seçenekler konusunda çok fazla bilgi vermemelerini çünkü anlamayacaklarını, onun yerine Susan Power ile müdahaleye karar vereceklerini söylüyordu. Hagel, bu prensibe dikkat etmeyince ABD içinde istihbarat sızıntıları sele dönüştü.

Strateji ve silahlı kuvvetlerin yönetimi..

Eski Prusya generalleri 19. yüzyılda "emir" ile değil "görev" ile komuta etmek diye bir anlayış geliştirmişti. Bu anlayışa göre en iyi general subaylarına hedefi söyler ve onu nasıl başaracağını astlarına bırakırdı. Bu özellikle 1864'de Prusya'nın Danimarka ile savaşında uygulanmış, subaylarına çok güvenen general hedef olarak başkenti göstermiş ve başarılı olmuştu. Bu teknolojik seviyeye ulaşmak kolay olmadı. Telgraf çıktığında 1853-56 Kırım Savaşı yapılmaktaydı ve ilk defa o zaman İngiltere'de çay partisi yapan generaller, durumu öğrenip yeni planlarını Rus cephesine gönderme imkânı bulmuşlardı. Telsizin bulunması ise Hitler'e Doğu Cephesinde savaşan bağımsız birliklere detaylı emirler verme fırsatı yaratmıştı. Ancak bu liderlerin hiçbiri bugünün küresel komuta ve kontrol sistemlerine sahip olamamıştı. Generaller artık cephede olmadan adamlarını yönetebilme imkânına kavuşurken, komutanın merkezileşmesi yanında mikroyönetim gibi eğilimler ortaya çıktı. Bugün ABD'nin uyguladığı anlayış İkinci Dünya Savaşı'nda Orgeneral George C. Marshall tarafından geliştirilen modeldir. General genel hedefler ve yapılacak görevleri ortaya koyar, akıllı karargâh subayları bunları detaylı şekilde planlar ve astların anlayabileceği basit emirler haline getirir, üstteğmenler de uygulardı. Sonuçta her şey harekât alanında bir onbaşının kararına bağlıdır. General Dwight Eisenhower, bu nedenle dört parçalı genel bir emir vermekte idi; izle, uyum sağla, karar ver ve harekete geç.

Bazen basit emir verme işini abartan komutanlar da oldu. 2003 yılında Irak'ın işgalinden önce Denizci Generali James Mattis'in verdiği kısa emir şu idi; "Silahına davranmadan önce aklını kullan". Ancak, liderlik sadece astlarınıza neleri ne kadar söyleyeceğiniz değildir. Ama bugün teknoloji bu döngüyü kırmaktadır. Çok daha fazla bilgi çok kısa sürede gelirken, kararlar daha hızlı alınmak zorundadır. Artık teknoloji karşısında dakikalar değil saniyeler içerisinde kararlar verilmelidir. Bu nedenle bilgisayarla karar vermek için "yapay akıl" çalışmaları gibi "uzman sistemleri"ne büyük paralar harcanmaktadır. DARPA tarafından yaratılan Entegre Muharebe Sistemi subaylara durumu görmek ve planlar yapmak için "karar yardım" paketleri sağlamaktadır. Askeri istihbarat için de Gerçek Zamanlı Mütecaviz İstihbarat ve Karar Verme sistemi ise yapay akıl'ın düşman versiyonudur. Ancak, yapılan çalışmalar savaşta stratejik seçimlere birbiri ile ilişkili iki faktörün etki ettiğini gösterdi. Geçmişte edinilmiş güçlü

duygusal tecrübeler ve beyine etki eden vücudun kimyasal etkileri. Örneğin testoronu yüksek olan kişiler daha saldırgan ve risk alıcı olurken, aksine düşük olanlar ise depresyona eğilimli ve huysuz olmaktadır. Gelecek için robot ve insansız araçların savaşlardaki rolü üzerinde çalışılmaktadır. Bu araçların durum farkındalığı sağlamakla birlikte pek çok dezavantajları da vardır. Geleceğin komutanları ve karargâhları gelişen teknoloji karşısında kendi rollerini oynamakta zorluk çekebilirler. Yeni nesil iletişim teknolojisinin gelişmesi ile sahadaki asker ile en üstteki komutan arasında doğrudan hem de görüntülü iletişim imkânı ortaya çıktı. Ağ merkezli savaş konseptinin ürünü olan şemsiye sistem, gerçek zamanlı olarak her dost asker, tank, uçak ve geminin konumunu bilmekte, onları dijital bir harita üzerinde izlemekte ve istihbarattan alınan bilgilerle düşmanın yerini de işaretlemektedir. Küresel bilgi ağları, henüz savaşı fiziksel coğrafya ve lojistik gerçeklerden arındırmamıştır. Bilgi teknolojisi ve küreselleşme ile ne coğrafya ne de kendine ait toprakları olan modern devlet ortadan kalkmamıştır, ancak devlet işlerinin ve savaşın pratiği etkilenmiştir. Siber gücün doğuşu ve bilgi savaşı kara, deniz, hava ve dış uzaya uygulanan kinetik gücün geleneksel kombinasyonlarının yeniden şekillenme yöntemlerine etki edecektir. Yeni sistem savaş alanının üstüne yayılan insansız hava araçlarından alınan videolar ile takviye edilmektedir. Robotik alanındaki gelişmeler (silahlı yer robotları gibi) ile birlikte sürekli eski sistemler demode olmakta, yenileri ile değiştirilmektedir. Bu araçların yaygınlaşması ve karşı teknolojileri ile geleceğin savaşları çok daha farklı görünüm alacaktır. Ağ irtibatlarının ve insansız sistemlerin kombinasyonu bizi savaş alanından uzaya kadar pek çok boşluğu görece ve komuta edecek modern liderler gerektirecektir. Predatör veya Özel Silahlar İzleme Keşif Tespit Sistemi gibi robotlar ile komutanlar cephedeki asker ile aynı resmi veya ayak izini görece ve ateş edip etmemeye karar vereceklerdir. Teknoloji artık üst rütbelileri gerçek savaş alanından çıkmasına yardım ederken gerçek zamanlı savaşa daha çok angaje olmasına da yardım etmektedir. Bu olgu gelecekte “çekirdek liderlik” tartışmasını da getirecektir.

ABD-Rusya denklemi..

Soğuk Savaş döneminde NATO askeri planları yapılırken Amerikalı ve Alman subaylar ihtilafa düşmüşlerdi. Almanlar, Varşova Paktı tanklarının en ileriden itibaren (Fulda Gediği'nde) durdurulmasını isterken, Amerikalılar geri çekilme stratejisi içinde büyük bir toprak alanını başlangıçta Ruslara bırakmayı düşünüyordu. Amerikalılara göre Sovyetleri Almanya'da ancak Ren Nehri durdurabilirdi ve başlangıçta sıkı bir savaşa gerek yoktu. Almanlar ise Kızıl Ordu işgal etmeden Amerikalıların savaşa en başında girmelerini istiyordu. Türkiye ile ilgili planlar hazırlanırken de Amerikalılar, Rusya karşısında Doğu'da asıl savunmayı İskenderun'a kadar çekmişlerdi. Amerikalıların derdi, Anadolu'yu savunmak değil, Ortadoğu petrolerini korumaktı. Soğuk Savaş'ın 'çevreleme' stratejisinden sonra ABD şu sıralar 'dolaylı angajman' stratejisi geliştiriyor. Çevreleme stratejisi Sovyetlere karşı güç dengesi sağlama amacı taşıyordu. 1989-2008 arasında Amerikan askerleri 'doğrudan ve erken' kullanım stratejisi ile Panama'dan Somali, Afganistan ve Irak'a kadar pek çok görev aldılar. Savunma alanında son yıllarda ortaya çıkan en önemli akım Irak ve Afganistan'da yerini bulan karşı-ayaklanma harekâtı oldu. Hatta bu alanda yapılan çalışmalar öyle yoğunlaştı ki bu işe girenlere karşı-ayaklanma mafyası denilmeye başlandı. Savunma planlamacıları karşı-ayaklanma ile diğer harekât türleri arasında gelecekte nasıl bir denge kurulabileceğini ve bu harekât türünün 21. yüzyılda gerçek yerinin ne olacağını tartışıyorlar.

21. yüzyılın ilk 14 yılına gelindiğinde stratejik güvenlik ortamı oldukça belirsizdir. Bu belirsizlik geçen yüzyılda iki dünya savaşı getirdi. Ukrayna'daki gelişmeler ile ABD ve Rusya Federasyonu'nun askeri olarak karşı karşıya gelme ihtimali belirdi. Ancak henüz savaş zamanı değil çünkü ABD için savaşa değecek çıkarlar ortada yoktur. Rusya karşısında Doğu Avrupa ve Baltık ülkeleri Amerikan askerlerini

ümitsizce bekliyor. Soğuk Savaş süresince Ruslara karşı etkili bir vasıta olan NATO, ABD için eskisi gibi güçlü bir ittifak olma özelliğini yitirdi. Üstelik NATO artık büyük ve süratli kuvvetli yığınakları yapacak kabiliyetlerden uzaklaştı. Çünkü üyelerinin çoğu hem etkisiz, hem de coğrafi olarak yardım edilecek konumda değil. Putin şuna inanıyor; Batı konuşacak ama yürümecek. Etnik Rusları koruma adına yakın çevresindeki doğu ve güney Ukrayna'nın işgali Batı ittifakın bölünmesine, NATO'nun içinin boşalmasına ve AB'nin içinde olduğu gibi kırılma eğilimine artmasına neden olabilir. Ukrayna, bazı gerçekleri ortaya çıkardı. İlki Ruslar, 1990'lardan beri askeri kabiliyetlerini oldukça geliştirdiler. İkinci gerçek iki ülkenin çıkar farklılıklarının artık işbirliğinin önüne geçecek aşamaya geldiğidir. Üçüncüsü ise artık iki tarafın askeri kabiliyetlerini birbirine göre yeniden düzenleyecek olması ve gelecekteki krizlerin iki ülke arasında bir konvansiyonel savaşa yol açabileceğidir. Ukrayna, büyük güçler arasında bir savaşın olanak dışı olmadığını gösterdi. Ancak 148 milyonluk Rusya, bugünkü GDP'si ve askeri harcamaları ile böyle bir savaşa hazır mıdır? 2024'e kadar Putin, başta kaldığı sürece Rusya'nın iç meselelerine çok fazla eğilmeyecek, komşularına dayanmaya devam edecektir. ABD eski savunma bakanı Bob Gates'e göre; "Putin, Rusya'nın geleceğinin değil geçmişinin, kaybedilmiş bir imparatorluğun, kayıp zaferlerin ve gücün adamıdır."

ABD istihbaratı Rusya'nın Ukrayna toprağını işgal edeceğini tespit edemedi. Rusların aslında böyle bir niyeti yoktu, ama sahip olduğu üstünlük ve Batının ona karşı koyma seçeneğinin olmaması onları provoke etti ve bu yola itti. ABD için Ukrayna'yı koruması doğrudan askeri müdahalesi mümkün değil çünkü ülke ABD kabiliyetlerini aşacak kadar büyük. Böyle bir kuvvet gelse bile lojistik sistem mevcut değil ve inşası çok zaman alır. Ayrıca Karadeniz etrafındaki dengeler açısından da ittifakı zorlayacak bu harekâtın, Rusların iyi bildiği bir sahada yapılacak olması ABD'nin mağlubiyetini kolaylaştırır. Bugün Ukrayna'nın Doğusu da işgal tehdidi altında ve Batının tek askeri seçeneği F-22 uçakları ile Ukrayna semalarının korunması olabilir. Ancak, bu uçaklar Ruslarla çatışmayı girmek yerine varlıkları ile Rusları işgalden vazgeçirebilir çünkü hava üstünlüğü ABD'ye geçer varsayımı tehlikeli sonuçlar da doğurabilir. En iyi strateji Azerbaycan ve Gürcistan'ı da alarak NATO'nun genişlemesini sağlamak ancak NATO içinde pek çok ülkenin Ruslara yönelik farklı endişeleri var ve ittifak eskisi gibi tek bir düşmana göre birlik sağlamış durumda değildir. Bu nedenle, Amerikan stratejileri artık NATO'yu bir kenara bırakıp, bölgesel yeni yapılar oluşturmaya yöneldi. ABD yeni stratejisi kapsamında kendi kendini savunabileceklerini düşündükleri Polonya, Romanya, Türkiye ve Azerbaycan'ı önemli görüyor ve bunları takviye ederek, asker göndermesine gerek kalmadan caydırıcılık sağlayacağını düşünüyor.

ABD-Çin strateji savaşı...

ABD ordusu tarihi yanlış savaflara hazırlanmanın örnekleri ile doludur. Soğuk Savaş boyunca Varşova Pakti'ndeki ulus-devletlerle yapılacak konvansiyonel savaş için üstün teknolojileri kullanan bir ordu hazırlandı. Ama bu ordu Vietnam, Irak ve Afganistan'da ayaklanmacılar ya da yamalı bohça ordular ile savaştı. Yeni durumlara uyum sağlamak için yapılan gayretler nihayette işe yaramadı. Bugün ise Çin'in gelişen kabiliyetleri ve zorlayıcı diplomasisine karşı hazırlık yapılıyor. ABD en büyük endişesi Çin'in, askeri gücünü geliştirmeye odaklanmış olmasıdır. Kara Kuvvetleri (PLA) küçülürken, Hava ve Deniz Kuvvetleri operasyonel kabiliyetlerini ve etkilerini önemli ölçüde geliştirmektedir. Çin'in Dong Feng 21D (DF-21D) anti-gemi balistik füzeleri (ASBM), bölgeye gelecek Amerikan savaş gemilerine tehdit teşkil etmektedir. Çin'in A2/AD stratejisi İsveç peynirine benzetilmektedir; dıştaki delikli gözeneklerine rağmen asıl yoğunluk içeridedir. Çin, bu gözenekleri daraltarak, ABD'yi tuzağa düşürmek istemektedir. Bu konseptin ortaya çıkışı Çin Ordusu'nun Tayvan boğazında ABD ile girişeceği bir askeri çatışma için hazırladığı kabiliyetlere karşı koyabilme ihtiyacı oldu. Çin'in Geçit Yok/Alan Reddi (A2/AD) konseptine karşı ABD; Hava-Deniz Muharebe (ASB) ve abluka konseptlerini

geliştirdi. ASB, Çin'in ilk ada halkasını yarmak için ABD hava ve deniz kuvvetlerinin birlikte kullanılmasını öngörmektedir. Abluka taraftarları ise, tırmanmanın nükleer bir savaşa yol açabileceği gerekçesi ile bir yıpratma savaşı öneriyor, Çin'in abluka ile ekonomik yönden çökertilmesini tavsiye ediyorlar. Bu konseptler Çin'in Tayvan'ı amfibi kuvvetlerle işgal edeceği varsayımına dayanıyor. Çin'in A2/AD stratejisine kısaca Amerikan gemilerini vurarak ablukayı yok etme stratejisine karşılık, ABD; Çin Denizi'nin etrafındaki adalarda (Malakka'dan Tayvan, Filipinler, Japonya ve Güney Kore'ye kadar) 100-200 km. menzilli karadan denize füzeler yerleştirerek Çin'in etrafında ilk halkayı oluşturacaktır. Çin ordusunun sabotaj ve diğer saldırı tekniklerine karşı bu kabiliyetler Pasifik'te Avustralya'ya kadar dağıtılacaktır. Bu planın hassas tarafı büyük ölçüde hedef tespitine dayanması ve müttefiklerin Çin saldırısına açık hale gelmesidir. Plan müttefiklerin de kabiliyetine dayandığından savaş uçakları ve savaş gemileri ile donatılmaları gereklidir. Havaî'de konuşlu ABD Pasifik Komutanlığı, kendine müttefik olarak Japonya, Güney Kore, Filipinler, Tayland, Avustralya, Tayvan ve Singapur'u görmektedir. Amerikalılar tarafından geliştirilen Hava-Deniz Savaş Konsepti, küresel deniz ulaştırma yolları üzerinde ortaya çıkabilecek tehdit ve engellemelerin bertaraf edilmesini amaçlıyor. Kısaca küresel deniz ulaştırma hatları üzerinde Amerikan vasıtaları için hareket serbestisi korunacak ya da zorla sağlanacak. Bu amaçla geliştirilen müşterek kuvvetin operasyonel seviyede belirli hedefleri ele geçirmesini sağlayacak kabiliyetlere sahip olması öngörülüyor. Bu konsept bir strateji olmaktan çok gelişen teknolojilere göre kuvvet geliştirme programıdır. Bu müşterek kuvvet ile müttefik ve ortaklık üyesi ülkeler ile işbirliği halinde kara, deniz, hava, uzay ve siber güvenlik unsurlarından bir savaş kabiliyeti ortaya çıkarılmaktadır.

Askeri stratejiyi belirlerken şu üç soruyu kendimize sorarız; hedefler nelerdir (sonuçlar), bu hedefleri nasıl ele geçirebiliriz (yöntemler) ve bunu başarmak için hangi unsurlarımız (vasıtalar/silahlar) var. Silahlı Kuvvetlerin öncelikli varlık nedeni savaşmadan ülke çıkarlarını korumaktır ki buna caydırıcılık diyoruz. Ancak, caydırıcılık ancak savaşa hazır olmakla mümkündür, bunun için silahlı kuvvetler barış zamanında gerekli şekilde organize olur, eğitim yapar, savaş kabiliyetlerini artırır. ABD'nin hazırladığı kuvvet yapısı belirli bir coğrafi bölgeye değil, küresel olarak dünyanın herhangi bir yerindeki tehdiye angaje olabilecek kolektif güç projeksiyonudur. Bu kuvvet havuzunun en önemli parçasını JSF uçak programı oluşturuyor. UCLASS projesi, bu konsept ile birlikte uçak gemilerinden büyük miktarda insansız, görünmez savaş uçağını kullanma projesidir. Bu gemiler aynı zamanda ISR (istihbarat, keşif ve gözetleme) platformları da sağlayacaktır. Çin ile savaşa dönecek olursak, Amerikalıların ASB/abluka modeli her şeye rağmen yetersiz görünüyor. Çin, farklı bir askeri kültüre sahiptir, Amerikalılar gibi tedrici model değil Nazi Almanyası ya da Emperyal Japonya gibi kararlı modeli kullanır. Kararlı modele göre Amerikalılar zayıftan kaçınacağından, Çin için en iyi strateji sonuna kadar savaşmaktır. Tedrici model rakibin sabrını ölçer ve bu da daha sabırlı kültüre sahip Çin'in işine gelir. Çatışmaları zamana yayan Çin, izlemeyi ve öğrenmeyi sever, çoklu stratejiler kullanır.

Sonuç

Geleceğe bakacak olursak, Avrasya'da büyük güç savaşları veya sistematik çatışmalar potansiyeli yüksektir. Çin'den sonra Rus tehdidinin de belirginleşmesi ABD'nin çok masraflı diye uzun zamana yaydığı kesin sonuçlu savaş kabiliyetlerine geçişini hızlandıracaktır. Karşılık güçler savunmacı değil, saldırgan strateji esasına göre oluşturulacaktır. Ukrayna örneğinde eksikliği görüldüğü gibi süratle gelişen durumlar için kuvvet takviyesinin hızlandırılması gereklidir. Asya'da Çin ve Japonya, birkaç ada için savaşın eşliğinde bekliyor. Japonya deniz kuvvetlerini geliştirirken Çin ile sabır yarışına giriyor. Sadece Japonya değil, Filipinler, Güney Kore ve Tayvan da Amerika'nın koruması altında nükleer Çin'e

karşı tetikte bekliyor. Kuzey Kore, yaptığı nükleer testlerin Japonya ve ABD'yi hedef aldığını gizlemiyor. İran ile yapılan son anlaşmasının bu ülkeyi gerçek niyetinden vazgeçireceğine inananların sayısı oldukça az. Arjantin'de ekonomi düzeldikçe, hükümet 1982'deki Falkland'ı hatırlatan şekilde Malvina adalarından bahsediyor. Irak ve Afganistan'da yorulan, borç batağına düşen ve müttefiklerinin güçsüz olduğuna inanan ABD, Asya'daki kurtlar sofrasında nasıl bir strateji izleyeceğini tespit etmeye çalışıyor. Yeni müttefikler bulunmalı ve bunlar kendini savunacak kadar takviye edilmelidir. ABD, İngiltere'den miras aldığı strateji gereği her zaman müttefiklere ihtiyaç duydu ve onları bölgesel düşmanlarına karşı kullanmak için takviye etti. Bu müttefiklere ancak kendi kendilerini savunabilecek kadar yardım etti. Bu ülkeler hegemonya potansiyeli olan ülkelerin çevresinden seçildi. ABD'nin dayattığı bu rol Türkiye'nin Soğuk Savaş'tan beri kıramadığı prangası oldu..

Doç. Dr. Sait Yılmaz

Twitter: @DocDrSaitYilmaz

KAYNAKÇA

- Raymond Aron: "Peace and War: A Theory of International Relations", Transaction Publishers (June 5, 2003) p. 191.*
- George Sawyer, Bryan McGrath: The Navy Moves Toward Smarter Shipbuilding, National Interest, (March 10, 2014).*
- Dakota Wood: America's Defense Death Spiral, Heritage Foundation, (March 2, 2014).*
- J. Randy Forbes, Elbridge Colby: We're Losing Our Military Edge Over China. Here's How to Get It Back, New America Security Center, (March 27, 2014).*
- Mazen Mahdi: Unsettled Region Spawns Defense Surge, Revitalized al-Qaeda Again Spreads Unrest in Region, Defense News, (8 November 2010).*
- Richard L. Russel: Please Come Back, Bob Gates, (March 24, 2014).*
- Peter W. Singer. Tactical Generals: Leaders, Technology, and the Perils, Air & Space Power Journal, Summer 2009).*
- Stephen Peter Rosen: War and Human Nature (Princeton, NJ: Princeton University Press, 2005), 28.*
- Joshua Davis: If We Run Out of Batteries, This War Is Screwed, Wired Magazine, issue 11.06 (June 2003).*
- J. Michael Greig: The End of Geography: Globalization, Communications, and Culture in the International System, The Journal of Conflict Resolution, April 2002, Vol. 46, no. 2, p.225–243.*
- Michael Hall: Stray Voltage: War in the Information Age, Naval Institute Press, (Annapolis, MD, 2003), p.97.*
- Dirck Krickus: Only Boots on the Ground Will Stop Putin, Army War College, (March 26, 2014).*
- Sait Yılmaz: Türkiye'deki Amerika, Kaynak Yayınları, (İstanbul, 2014), s.157.*
- George Friedman: From Estonia to Azerbaijan: American Strategy After Ukraine, Geopolitical Weekly, (March 25, 2014).*
- George Friedman: U.S. Defense Policy in the Wake of the Ukrainian Affair, Geopolitical Weekly, (April 8, 2014).*
- Robert M. Gates: Duty: Memoirs of a Secretary at War, Alfred A. Knopf, (New York, 2014), p.532.*
- The Daily Beast: Eli Lake: Putin's Bluff? U.S. Spies Say Russia Won't Invade Ukraine, 27 February 2014.*
- Robert Spalding III: America's Secret Weapon to Stop Russia, CFR, (March 31, 2014).*
- George Friedman: From Estonia to Azerbaijan: American Strategy After Ukraine, Geopolitical Weekly, (March 25, 2014).*
- Anti-Access/Area-Denial Air-Sea Battle*
- J. Michael Cole: How A2/AD Can Defeat China, Rand Corporation, (November 12, 2013).*
- Harry J. Kazianis: Air-Sea Battle Defined, The National Interest, (March 13, 2014).*
- Zachary Keck: AirSea Battle vs. Blockade: A False Debate? Diplomat, (January 6, 2014).*
- Victor Davis Hanson: War is Like Rust, National Interest, Hoover Institution, (January 31, 2013)*